

Vlaams
Parlement

ingediend op **1800** (2018-2019) – Nr. 2
19 maart 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering en Stedenbeleid
uitgebracht door Nadia Sminate, Ward Kennes
en Marnic De Meulemeester

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Marino Keulen, Sas van Rouveroi, Freya Saeys, Martine Taelman,
Gweny De Vroe en Bart Tommelein

betreffende de invoering
van een minimale dienstverlening
bij de Vlaamse overheid

Samenstelling van de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid:

Voorzitter: Mercedes Van Volcem.

Vaste leden:

Sofie Joosen, Bert Maertens, Marius Meremans, Willy Segers, Nadia Sminate, Peter Wouters;
Bart Dochy, Michel Doomst, Maurice Helsen, Ward Kennes;
Marnic De Meulemeester, Mercedes Van Volcem;
Kurt De Loor, Els Robeyns;
Ingrid Pira.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Paul Cordy, Andries Gryffroy, Lies Jans, Kris Van Dijck, Karim Van Overmeire;
Jan Durnez, Martine Fournier, Katrien Partyka, Joris Poschet;
Bart Somers, Bart Tommelein;
Jan Bertels, Yasmine Kherbache;
Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Chris Janssens;
Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1800 (2018-2019) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

INHOUD

1. Toelichting door Marino Keulen	4
2. Bespreking	5
2.1. Tussenkost van Nadia Sminate.....	5
2.2. Tussenkost van Ward Kennes	5
2.3. Tussenkost van Kurt De Loor	6
2.4. Repliek van Marino Keulen	7
2.5. Aanvullende tussenkost van Kurt De Loor.....	8

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid besprak op 12 maart 2019 de conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de invoering van een minimale dienstverlening bij de Vlaamse overheid.

1. Toelichting door Marino Keulen

Marino Keulen zegt dat deze conceptnota eigenlijk betrekking heeft op de sociale verhoudingen in de 21e eeuw. Het gaat over de vraag hoe men bij sociale spanningen omgaat met de dienstverlening vanuit de Vlaamse overheid. De inspiratie voor de conceptnota werd gedeeltelijk gehaald bij de huidige minister-president die als voormalig minister van Bestuurszaken in 2005 daaromtrent een omzendbrief verstuurde. Maar de principes uit de omzendbrief hebben nooit een decretale verankering gekregen.

De indieners van de conceptnota vinden dat het sociaal overleg een toegevoegde waarde voor de samenleving heeft. Zij willen dus niet raken aan het stakingsrecht dat gegarandeerd wordt door het Europees Sociaal Handvest. Het is ook niet de bedoeling om tot het concept van opeisingen over te gaan. Wel wil men aansluiten bij wat intussen al bestaat in een aantal sterke democratieën zoals Nederland, Duitsland, Italië, Spanje en Portugal.

Behalve in de buurlanden vonden de indieners ook inspiratie in de federale wet van 29 november 2017 betreffende de continuïteit inzake personenvervoer per spoor in geval van staking. Daarin werd een procedure vastgelegd om bij staking van personeelsleden van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS) een dienstregeling met bereidwillige medewerkers uit te werken. Deze wet respecteert enerzijds het stakingsrecht maar laat anderzijds de reiziger niet in de kou staan. Een aantal vakbonden heeft begrepen dat dit ook voor hen voordelen inhoudt, al was het maar om hen te beschermen tegen sommige extremistischere varianten. De bond van de machinisten bijvoorbeeld telt niet veel leden maar kan wel een ganse dag het spoorverkeer in de war sturen of zelfs lamleggen.

Marino Keulen vindt de NMBS-regeling goed, al hoeft die niet exact te worden overgenomen wat de termijnen betreft. Bij de NMBS moeten er acht werkdagen liggen tussen de stakingsaanzegging en het begin van de staking. Daarnaast moeten de personeelsleden drie dagen voor het begin van de staking hun intentie om al dan niet mee te staken, bekendmaken. Ten slotte wordt een dag voor de staking een aangepast vervoersplan opgesteld dat aan de reizigers wordt meegedeeld.

De buitenlandse voorbeelden leren dat volgende overheidsbedrijven in aanmerking komen voor een dergelijke regeling: alles wat te maken heeft met afval, veiligheid, openbaar vervoer, energie, gas, elektriciteit, water en de gezondheidssector. Wat Vlaanderen betreft ziet de spreker volgende niet-limitatieve lijst van entiteiten waarvoor een dergelijke procedure kan worden uitgewerkt:

- Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust, bij stormweer;
- Agentschap voor Natuur en Bos, bij stormweer en voor brandbestrijding;
- Agentschap Wegen en Verkeer, voor de tunnels en strooidiensten;
- Aquafin, voor waterzuivering en riolering;
- Dienst met Afzonderlijk Beheer (DAB) Loodswezen, om te zorgen voor de veilige doorgang van de scheepvaart;
- De Vlaamse Waterweg nv, voor de bediening van sluizen en beweegbare bruggen;
- De Watergroep, voor de distributie van drinkwater;
- de gesloten instellingen voor jongeren, voor het toezicht op de detentie;

- Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem (OPZC), voor het toezicht op de afdelingen;
- Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht, voor het volgen van personen onder elektronisch toezicht;
- De Lijn, voor de bediening van prioritaire lijnen.

De procedure die voorgesteld wordt, bevat de volgende stappen:

- een erkende vakbond dient tijdig een stakingsaanvraag in;
- er wordt overleg opgestart. Die verzoeningsprocedure is beperkt in de tijd en heeft als doel een eventuele staking te voorkomen;
- als een staking onvermijdelijk is, krijgen de personeelsleden enkele dagen de tijd om aan te geven of ze werkwilbig zijn tijdens de staking;
- op basis van het beschikbare personeel tijdens de staking wordt een minimale dienstverlening georganiseerd. Als er onvoldoende personeel is om een minimale dienstverlening te verzorgen, hoeft die niet georganiseerd te worden.

Werkwillige personeelsleden krijgen dus de kans om te gaan werken tijdens een staking zonder dat het stakingsrecht aangetast wordt. De dienstverlening blijft op die manier in een minimale vorm gegarandeerd voor de burger.

De spreker vindt het belangrijk om hieraan een decretale basis te koppelen. Het ontbreken daarvan is vandaag immers het zwakke punt van de omzendbrief van minister Bourgeois uit 2005. De indieners zouden graag de inzichten van de andere fracties over deze conceptnota kennen. Als Open Vld de kans krijgt om aan de volgende regeringsonderhandelingen deel te nemen, zal dit punt zeker en vast aan bod komen.

2. Bespreking

2.1. Tussenkoms van Nadia Sminate

Nadia Sminate zegt dat haar fractie zeker wil nadenken over het idee achter deze conceptnota voor nieuwe regelgeving. Er worden tal van waardevolle elementen aangedragen. Niettemin heeft de spreker enkele concrete vragen voor de indieners.

Er is sprake van een niet-limitatieve lijst. De vraag stelt zich in hoeverre de burger het bos nog door de bomen zal zien. Voor elke dienst zal er immers een aparte regeling moeten worden uitgewerkt. Is het dan niet beter om met een aantal criteria te werken in plaats van met een lijst van overheidsdiensten?

De conceptnota heeft het enkel over Vlaamse overheidsdiensten maar niet over diensten van de lokale besturen. Men kan dan bijvoorbeeld denken aan kinderopvang. Werden de lokale besturen bewust niet opgenomen of is het bespreekbaar om die ook onder de regeling te laten vallen?

In de conceptnota wordt gesproken over de mogelijkheid om bepaalde sancties op te leggen maar dit wordt niet geconcretiseerd. Hoe kunnen de mogelijke sancties concreet worden ingevuld?

In welke mate is de conceptnota afgetoetst bij de vakbonden? Is er overleg geweest en wat waren desgevallend de reacties?

2.2. Tussenkoms van Ward Kennes

Ward Kennes denkt dat deze thematiek veel mensen bezighoudt. Stakingen kunnen immers voor hinder zorgen. De overheid heeft een monopolie op heel wat

diensten en bij stakingen komt de dienstverlening logischerwijze in het gedrang. De verdienste van de conceptnota is dat zij het recht op staken op geen enkele manier in twijfel trekt. Dat blijkt onder meer uit de verwijzing naar het Europees Sociaal Handvest en andere internationale verdragen.

De federale wetgever heeft voor de NMBS een regeling uitgewerkt. Hieruit kan men afleiden dat er in dit land wel een draagvlak bestaat voor de minimale dienstverlening. Het is positief dat er met een lijst wordt gewerkt. Zo is het duidelijk om welke entiteiten en diensten het precies gaat.

De loodsdiensten zijn inderdaad heel specifiek en hun impact bij stakingen is extreem groot. Met weinig mensen kunnen zij een enorme invloed uitoefenen op de Vlaamse economie. Het is logisch dat er hiervoor in de conceptnota speciale aandacht wordt gevraagd.

Ward Kennes vindt het positief dat er in de voorgestelde procedure met stappen wordt gewerkt. Bovendien wordt daarin het belang van goed sociaal overleg erkend, een punt dat CD&V zeker wil beklemtonen. Het sociaal overleg moet alle kansen krijgen en de overheid moet daarin investeren. Er kunnen evenwel situaties zijn waarin het sociaal overleg tekortschiet en dan kan men wel nadenken over een vorm van continuïteit van de dienstverlening voor specifieke diensten.

2.3. Tussenkost van Kurt De Loor

Kurt De Loor waarschuwt dat zijn tussenkost haaks zal staan op hetgeen tot nog toe over dit onderwerp werd gezegd. Sp.a is geen voorstander van een minimumdienstverlening, wel van een maximale dienstverlening door de openbare diensten.

De spreker vindt de insteek van deze conceptnota compleet wereldvreemd. Hij meent dat het wél de bedoeling is het stakingsrecht uit te hollen. Werknemers staken met een reden en vakbonden gaan niet over één nacht ijs bij het beleggen van een staking. Staken is vaak het laatste middel in een mislukt proces van onderhandelen, als de emmer is overgelopen en er geen andere optie meer rest dan het stakingswapen te hanteren.

In de conceptnota pleit men voor een minimale dienstverlening op basis van overleg en na een verzoeningsprocedure. Het feit echter dat er een staking komt, toont aan dat het overleg mislukt is. Als men een goede dienstverlening naar de burger wil garanderen, neemt men best gewoon de oorzaken van de staking weg. Het is al te gemakkelijk om de woordvoerder te spelen van de verongelijkte reiziger die wat hinder ondervindt door een staking.

Ambtenaren zijn fier op hun job en op wat ze elke dag kunnen betekenen voor de burgers. Het is door de besparingen en het stelselmatig afbouwen van de dienstverlening, het personeel en de middelen, dat ambtenaren – vaak met het water tot aan de lippen – zich genooddaakt voelen om te staken. Ze doen dit niet voor zichzelf, maar voor de job waar ze fier op zijn.

Men moet zich de vraag stellen waarom er de voorbije vijf jaren meer stakingen waren dan voorheen. De reden is dat de openbare diensten de melkkoe van deze regering zijn en dat ze gebruikt worden om een zwalpende begroting in evenwicht te houden. Dat de dienstverlening aan de burger daardoor niet langer optimaal kan verlopen, neemt men er blijkbaar graag bij.

Uit een rapport van het Rekenhof over de effecten van de personeelsbesparingen bij de Vlaamse overheid is gebleken dat de besparingen tot stress en burn-out bij

de medewerkers hebben geleid. De besparingen hebben ervoor gezorgd dat sommige diensten nu de facto al werken in een minimale dienstverlening. Dit is niet meer houdbaar. Het verhaal van 'minder en minder' heeft zijn limieten bereikt. Dat kan men niet verdoezelen door een minimumdienstverlening op te leggen. Sp.a denkt dat het beter is te investeren in sterke overheidsdiensten en dus maximale dienstverlening. Dan zijn staken en een minimale dienstverlening niet nodig.

Kurt De Loor zegt dat vakbonden absoluut geen boosdoeners zijn. In de conceptnota worden dan weer een aantal doemscenario's geschetst die aan een slechte film doen denken. Vertegenwoordigers van vakorganisaties beseffen al te goed dat men in geval van nood en gevaar niet kan staken. De loodsen en strooidiensten staken bijvoorbeeld niet als er gevaar dreigt. Vakbonden nemen hun verantwoordelijkheid op.

In de conceptnota wordt nog het voorbeeld van De Vlaamse Waterweg gegeven. De spreker is evenwel van oordeel dat er meer hinder wordt veroorzaakt door calamiteiten door te weinig investeringen dan door stakingen. Hij meent dat sterke openbare diensten onmisbaar zijn. Tijdens een staking blijkt hoe belangrijk die diensten zijn en wat het zou betekenen moesten die diensten niet goed werken.

Wat sp.a betreft, moet iedere burger dagelijks gebruik kunnen maken van betaalbare openbare diensten. Die diensten vormen het kloppend hart van onze samenleving. Zij verdienen voldoende middelen en voldoende personeel, zodat ze hun taak kunnen verrichten zoals de burger dat van hen verwacht.

2.4. Repliek van Marino Keulen

Marino Keulen meent dat Kurt De Loor aan het oefenen is voor zijn 1 meitoe-spraak en dat hij ook al vooruitkijkt naar de verkiezingen van 26 mei 2019. Hij heeft heel bevlogen gesproken maar hij heeft een reactie gegeven op veel zaken die zo niet bedoeld zijn door de indieners of die zelfs niet in de conceptnota staan.

De spreker verwijst naar landen als Nederland, Duitsland, Spanje, Italië en Portugal, landen waar vakbondsleiders niet direct risico's lopen. Het gaat om ontwikkelde democratieën met een traditie van sociaal overleg. Als men voor de toekomst het kind niet met het badwater wil weggooien, werkt men best via het concept van de minimale dienstverlening. De spreker wil best geloven dat de vakbonden geen boemannen zijn. Vandaag zijn precies de extremistischere varianten die zich slechts op één groep richten, bijvoorbeeld de machinisten, vaak een probleem voor de vakbonden. De traditionele vakbonden hebben vaak zelfs plaatsvervangende schaamte gehad naar aanleiding van acties van de kleinere vakbonden.

De bedoeling van de spreker is om het sociale overlegmodel ook in de 21e eeuw te vrijwaren. Een goed functionerend middenveld dat het primaat van de politiek erkent, is voor de politiek een zegen. In de conceptnota wordt niet toevallig verwezen naar het voorbeeld van de loodsen. Het was immers naar aanleiding van een wekenlange loodsenstaking dat in 2005 de omzendbrief van minister Bourgeois werd opgesteld. Op een bepaald ogenblik kwam de goede werking van het land in het gedrang, terwijl het slechts ging om enkele tientallen diehards die de sluizen gesloten hielden. Wellicht keken ook de reguliere vakbonden hier met afschuw naar.

De indieners hebben gewerkt met een niet-limitatieve lijst van entiteiten om duidelijk te maken waarover het gaat. Men kan ook werken met algemene

principes, maar dan dreigt men te worden afgeschilderd als een asociale afbraakregering. Allicht kunnen nog andere entiteiten worden toegevoegd. Het gaat hier om een conceptnota en niet om een kant-en-klaar recept. Men moet hier op een open manier over kunnen spreken. Wat in landen als Nederland, Duitsland, Italië, Spanje of Portugal of bij de Belgische NMBS kan, moet hier in Vlaanderen ook kunnen.

De problematiek van de sancties wordt inderdaad opengelaten. Men zou hier bijvoorbeeld kunnen spreken van schadeloosstellingen maar ook dit kan voorwerp van discussie zijn.

De voorliggende conceptnota werd niet afgetoetst bij de vakbonden.

Ward Kennes heeft goed de filosofie van de conceptnota aangevoeld, namelijk dat de indieners niet aan het stakingsrecht willen tornen. De bedoeling is om hetzelfde te bereiken als bij de NMBS, een regeling waar de vakbonden én de reizigers tevreden over zijn. Hoe men dat precies wil realiseren voor de Vlaamse instellingen, moet in overleg worden vormgegeven.

Door een minimale dienstverlening te regelen, verhindert men dat men naar een totale juridisering van de samenleving en Amerikaanse toestanden gaat. Men stelt vast dat mensen steeds sneller de stap zetten naar de Raad van State, zelfs naar aanleiding van deliberaties op school. Deurwaarders verschijnen vandaag al op het stakingsterrein en dienen schadeclaims in. Een dergelijke evolutie zou te betreuren vallen en ook nefast zijn voor de toekomst van het sociaal overleg.

2.5. Aanvullende tussenkomst van Kurt De Loor

Kurt De Loor meent dat de indieners niet de illusie moeten koesteren dat de minimale dienstverlening een staking zal voorkomen of een sociaal conflict zal helpen oplossen. De oorzaken van de staking worden immers niet weggenomen. Waar sp.a wel sterk in gelooft, is in het sociaal overleg waarin de werkgever oor heeft voor de noden van de werknemers en oog voor de problemen die zich op de werkvloer voordoen. Vandaar pleit de spreker voor een investering in het sociaal overleg en in de openbare diensten. Het mag niet de bedoeling zijn om de verworven rechten van werknemers en het sociaal overleg af te bouwen.

Marino Keulen antwoordt hierop dat het niet de bedoeling is om het stakingsrecht aan banden te leggen. Wel is het de bedoeling dat de gebruikers van de openbare diensten, bijvoorbeeld de reizigers van De Lijn, niet in de kou blijven staan als het sociaal overleg mislukt. Zij moeten op een minimale dienstverlening kunnen rekenen. Dat concept kan een oplossing betekenen in een nieuwe tijdsgeest. In een samenleving die voortschrijdend juridiseert, zou er wel eens niets over kunnen blijven om over te overleggen. De sterksten zullen een beroep op de rechter doen, het overleg overbodig maken en de samenleving naar hun hand zetten. Dit is een wereld die voor de indieners niet wenselijk is.

Mercedes VAN VOLCEM,
voorzitter

Nadia SMINATE
Ward KENNES
Marnic DE MEULEMEESTER,
verslaggevers